СТАНОВИЩЕ

от доц. Мария Драгомирова Стоянова, д.м ,
Нов Български университет
Департамент „Здравеопазване и социална работа“,
ПН 7.5 „Здравни грижи“

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по научната 3.8. „Икономика”.

Автор на дисертационния труд: Александър Викторов Камбуров, докторант в редовна форма на обучение при Стопански факултет на Софийски университет ‘‘Св. Климент Охридски“ гр. София.

Тема на дисертационния труд: „ Счетоводно-информационно осигуряване на управлението на разходите в лечебните заведения в България „.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № РД 38 – 28/22.01.2026 г. на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски“ гр. София.

1. **Информация за докторанта:** Александър Викторов Камбуров е завършил през 2019г. бакалавърска програма по Стопанско управление в СУ “Св. Климент Охридски“ гр. София, а от 2021г. е магистър по икономика, специалност Счетоводство и одит, от същия университет. Владее отлично английски език.

Докторантът се обучава в редовна форма на обучение в докторска програма „Счетоводство, одит и анализ на дейността на предприятието “.

Александър Камбуров е положил успешно изпитите в рамките на докторската програма.

2. Актуалност на проблема

През изминалото десетилетие публичните и частните разходи за здравеопазване в България са нараснали почти двойно. Налице е вероятност тенденцията за нарастване на разходите в сферата да се запази и задълбочи предвид застаряващо население в страната и големият процент хронични неинфекциозни болести сред населението.

Увеличаващия се обем публични средства, инвестирани в здравеопазването, поставят акцент върху ефективното управление на разходите чрез такива методи, които да позволят и поддържане на високо качеството на медицинската помощ и здравните грижи.

Наличието на точни данни за разходите, извършвани за определен вид лечение, медицинска услуга или здравна грижа стои в основата за анализа на ефективността и рентабилността на същите.

Липсата на точна и детайлизирана информация за разходите и за себестойността на предоставяните услуги в здравеопазването намалява качеството на управленския анализ, прозрачността на дейностите в здравеопазната организацията и повишава рисковете в управлението на лечебните заведения.

Ето защо данните за разходите и себестойността на медицинските услуги и здравни грижи създават възможности за обективна оценка в различни направления като: сравнения между клинични и параклинични звена в лечебното заведение; оценка на ефективността; сравнение на себестойността на предоставените услуги спрямо полученото заплащане за това; за оценка на инвестиционни програми; прогнозиране на ефектите от промените по отношение на наетия персонал, оборудване, консумативи и др.

Рентабилността на дейността оценява приходите и ги съпоставя с разходите за генерирането на тези приходи.

Поради това един от най-съществените компоненти в оценката на рентабилността е оценката на себестойността на предлаганите от лечебното заведение медицински услуги, а също така калкулирането и управлението на тези разходи.

Предвид това, че лечебните заведения представляват от една страна комплексни организационни единици, а от друга, предлагат множество и различни по вид и сложност медицински услуги, е необходимо да се работи със счетоводно информационни способи, адаптирани към спецификата на тяхната организация и дейност.

Именно това си поставя като задача докторанта – да предложи модел за Счетоводно-информационно осигуряване на управлението на разходите в лечебните заведения в България

3. Обща характеристика на представения дисертационен труд-

Дисертационният труд „Счетоводно-информационно осигуряване на управлението на разходите в лечебните заведения в България“ е с общ обем 193 страници, от които 182 основен текст и 11 страници библиография. Текстът съдържа 33 фигури и 13 таблици.

Цитирани са 134 литературни източника, от които 21 на български език и 113 на английски, което говори за много-добър анализ на проблема.

В дисертационния труд докторанта си поставя за цел да проучи практиките и методите за остойностяването на дейностите и медицинските услуги в лечебните заведения в България за целите на вътрешното управление на организацията и да проучи нивото на детайлизация на тази отчетност, както и възможностите за подобряването ѝ.

В дисертацията авторът си поставя следните задачи:

Да установи как се диференцират разходите за управленски цели и какви методи за калкулиране на себестойност се прилагат в лечебните заведения и в частност дали се прилага методът на времево-базираното калкулиране на база дейности;

Да проучи какви калкулационни обекти, за които се определя себестойност, са дефинирани в счетоводно-информационните системи на лечебните заведения и кои са водещите фактори при тяхното определяне;

Да установи нивото на детайлизация на събираната информация за разходите и доколко тя дава информация относно бюджетиране и планиране на бъдещи дейности от страна на мениджърите на лечебните заведения;

Да установи определящия фактор при ценообразуването в лечебните заведения;

Да анализира готовността и очаквания ефект от новонавлизащата регулация за устойчиво развитие в лечебните заведения.

На базата на проучването докторантът стига до няколко извода относно счетоводно-информационното осигуряване на лечебните заведения, като:

В изследваните лечебни заведения обичайно не се извършва управленски анализ, базиран на специализирана счетоводна информация, за целите на вземането на управленски решения.

Счетоводната информация основно е предвидена за външните потребители на счетоводна информация и не е с висока степен на детайлност що се отнася до аспектите на дейността, които генерират разходите в организацията.

В случаите, когато за управленски анализ се използва счетоводна информация, се пристъпва към допълнителни справки извършвани ръчно с цел интегриране на финансовата за външни потребители информация с друга оперативна информация.

Всичко това показва липсата на развити счетоводни подходи за управление на разходите в счетоводната практика.

Когато се калкулират разходи и се изчислява рентабилност в лечебните заведения, основните разходни обекти са крайните медицински звена на организацията (клиника/отделение, лекарски практики или кабинет).

Макар това да служи за общ поглед върху рентабилността на дейността на тези звена, подробна информация за дейностите вътре в звеното, както и в спомагателните звена не се създава.

Микрокалкулиране и калкулиране „отдолу-нагоре“ не се прилага в лечебните заведения, което показва, че изчисляване на разходите на ниво пациент, манипулация, процедура, не е залегнал подход в практиката и това затруднява детайлното управление на разходите.

В лечебните заведения има внедрени електронни системи, с данни за вложените в грижата за пациента ресурси, които включват вложените в процеса медикаменти, консумативи, персонал и други данни, изисквани от регулаторните и финансиращи органи.

Това дава възможност за потенциално интегриране на информационните системи за медицинската дейност на лечебните заведения със счетоводно-информационната им система, която съдържа информацията за разходите

Съществен недостиг в информационното осигуряване на управлението на разходите е липсата на информация относно ангажираността на медицинските специалисти по видове дейности, както и липсата на детайлна информация за натовареността на медицинския персонал.

А това не позволява да се разработват системи за допълнителни възнаграждения на база на тежестта на дейностите.

4. Приноси на дисертационния труд.

От научните приноси в дисертационния труд се открояват следните:

На базата на анализ на организационната структура са представени изискванията пред счетоводно-информационното осигуряване на лечебните заведения.

Задълбочено анализирана и интерпретирана е разходната структура на лечебните заведения за болнична помощ в България и са обособени основните разходни групи, техните относителни тежести и взаимовръзка.

Определени са изискванията пред методите за калкулиране на себестойността.

Изведени са счетоводно-информационните практики в лечебните заведения в България за управление на разходите, анализирани са причинно-следствените връзки на най-често използваните методи за калкулиране на себестойност, за които до момента няма публикувани практически изследвания в страната.

Изследвано е приложението на развити методи за калкулиране на разходите и в частност на времево-базираното калкулиране на себестойност в лечебните заведения в България.

Предложен е опростен подход основан на времево-базирано калкулиране, който елиминира трудностите пред приложението му в практиката.

Като най-важен практико-приложен принос може да се определи апробиране в практиката методът на времево-базираното калкулиране на база дейности в реална среда на лечебно заведение за извънболнична медицинска помощ.

5. Оценка на автореферата

В автореферата са включени всички задължителни елемента. Отразени са точно, коректно и последователно съществените аспекти на дисертационния труд.

6. Публикации свързани с дисертационния труд

Във връзка с дисертацията са представени 3 публикации, които в качествено и количествено отношение отговарят на изискванията на придобиване на ОНС „доктор“.

Kamburov, A. 2023 The increasing role of corporate sustainability reporting in the European union and its potential effects on healthcare institutions, 6th International Conference

on Governance and Strategic Management (ICGSM) "ESG Standards and Securing Strategic Industries" Conference Proceedings, Burgas Free University, 2023

Камбуров, А. 2024 Методи за калкулиране на себестойността в здравеопазването, Годишник на Софийския университет “Св. Климент Охридски” Стопански факултет, брой: 23, 2024

Камбуров, А. 2025 Организационна и разходна структура на болничните лечебни заведения в България и новонавлизащата отчетност за устойчиво развитие, Годишник на Софийския университет “Св. Климент Охридски” Стопански факултет, брой: 24, 2025

7. Критични бележки и въпроси

Към докторанта имам следния въпрос:

Може ли да посочи какви мениджърски решение са взети след апробиране на метода времево-базирано калкулиране в лечебно заведение за извънболнична помощта?

8. Заключение:

Представения дисертационен труд на тема „Счетоводно-информационно осигуряване на управлението на разходите в лечебните заведения в България“, отговаря на всички изисквания, формулирани в закона за развитие на академичния състав в РБългария, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и вътрешните правила на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Въз основа на това и на изтъкнатите по-горе достойнства на представеният дисертационен труд, предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждането на ОНС „доктор“ на Александър Викторов Камбуров в професионално направление 3.8.Икономика, Научна специалност: 05.02.07 „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

16.02.2026г. Член на журито:

Гр. София (Доц. Мария Драгомирова Стоянова, д.м.)

X

Мария Драгомирова Стоянова